

איש הלחם מנוצות

מאת נילי פרידלנדר

ברחוב פראג, סימטה המוליכה לרחוב הנביאים, בבית אבן ירושלמי שקירותיו עבים והוא צונן תמיד, חי ישראל דוריון, בן 72, ועוסק בדברים החשובים באמת: בריאות, שלוות נפש, ותיקון העולם על פי תורת ישראל ותורתו של פופר לינקאוס — מדען ומילוסוף בן המאה ה-19. אבל באחרונה הופרה חי שלוות. אנשים ניגשים אליו בעוד הוא טרוד בענייני אפיית "לחם עינן" שהוא המציא, ושואלים: האם אתה הוא לדר?

לדר הוא גיבורו התמהוני של הספר "נוצות" מאת חיים באר. דמות ירושלמית מוזרה, וידידו המבוגר של הילד המספר על חייו בירושלים של שנות הצנע. לדר מונגה את הילד לתפקיד סמל ב"צבא התנועה" שהוא מקים כדי לגאול את היבנות, על-פי תורתו של פופר לינקאוס. פרשת היחסים בין הילד לבין התמהוני הירושלמי מוכרת היטב לרבבות קוראי "נוצות" — הספר נמצא זה חצי שנה בראש רשימת רבי-המכר. אבל מעטים יודעים כי סיפור מוזר זה מבוסס על אנשים אמיתיים. אחד מהם, יש אומרים, הוא ישראל דוריון-עינן.

אני האיש שגיליתי את פופר לינקאוס לישוב, עוד לפני קום המדינה, הוא אומר, "חיים באר הוא אדם שאני מכיר מקטנותו. גרנו בכרם אברהם, ברחוב מלאכי, והוא היה בן-בית אצלנו, וחבר של בני דוד. אני דווקא חיבבתי אותו מאוד, ונהניתי מנוצות, בעיקר מן החלק הנוסטלגי שבו. אך לצערי, גרם חיים רכלבסקי (כך אני מכיר את חיים באר) נוק רב לעניין של פופר לינקאוס. הוא הפך אותו לקאריקטורה, והשפיל את כבודו עד עפר. חרה לי מאוד שעכשיו מזוהה פופר לינקאוס עם לדר, שהוא איש לא נורמאלי. פופר לינקאוס היה ראציונליסט, ואני הפרשן שלו."

ישראל דוריון מוכן גם לגלות שלאחרונה חדל להתנצל בעניין לדר, "מי שמתנצל, מאשים את עצמו". ההצלחה המסחררת של "נוצות", בהיותו הספר העברי המדובר ביותר באמצעי התקשורת, גרמה לו לזנוח את כל עיסוקיו ולכתוב ספר חדש

על משנתו של פופר לינקאוס, בלי להזכיר את "נוצות". ולא מתוך נקמנות חס וחלילה.

עוד לפני שירדה עליו פורענות-לדר, שטרדה את חייו מהאיזון הכריא והטבעי, הפתיע דוריון את מכריו, חכמי ירושלים, עם ספרו החדש, "הטב" עונות הלכה למעשה", שיצא לאור כחודשיים אחרי "נוצות", שעליו חתם בשני שמותיו: דוריון-עינן. וכך היו השניים לאיש אחד, כמו פופר לינקאוס. עד עתה נהג לחתום על ספריו בעניינים פוליטיים-חברתיים בשם דוריון, ועל ספרי הטבעונות — עינן. "מגעורי נמשכתי לתורתו של פופר לינקאוס, מפני שהוא העמיד את האדם במרכז תורתו. אדם אחד שקול כנגד כל מעשה בראשית — נאמר במקורותינו — ולדעתי לא יקום שלום בקרב חבריות כל עוד מופקר האדם, שנברא בצלם אלוקים, בידי רעב, מחסור ומצוקה. התכנית הי סוציאלית של פופר לינקאוס", אומר דוריון, "מבטיחה מינימום של קיום לכל יצור אנושי בחברה, ועם זה חרות אישית, אורחית ופוליטית: חרות אמיתית הראויה לשמה."

בשנת 1939, לרגל יום הולדתו המאה של פופר לינקאוס, הוצאתי לאור בעברית את "ממלכת לינקאוס", שמטרתו לעורר באדם את התקווה ב"עתידו".

●● פילוסוף בקרו

יוסף פופר לינקאוס היה גאון, וצירוף של אוטופיסט ומדען. כיהודי לא ניתן לו ללמד באוניברסיטת פראג. הוא כתב על קיומם האפשרי של קוואנטים של אנרגיה לפני מקס פלנק, וניסה למצוא את הקשר בין החומר לאנרגיה עשרים שנה לפני שעשה זאת אלברט איינשטיין, חברו הקרוב. הוא היה גע ונד, ואת ספריו חיבר בקרון רכבת ובחדר במלון דל. קובץ הסיפורים שלו, "פנטזיות של ריאליסטן" נדפס שנה לפני תחילת המאה העשרים, והוחרם על-ידי השלטונות האוסטרים כבלתי מוסרי.

אומר דוריון בכאב: "נוצות" גרם לכך שכל מי שמזוהה עם פופר לינקאוס, כמו לדר, הוא לא נורמאלי. יוצא מזה שאינשטיין לא היה נורמאלי, מקס ברוד לא היה נורמאלי, פרויד לא היה נורמאלי. כל אלה היו מוקיריו ומכבדיו של תורת יוסף פופר. אני בטוח שלא לזה התכוון חיים באר. אני מכיר אותו ואת הוריו. הוא לא עשה זאת

מיהו האיש ששימש
השראה ליצירת דמותו
של "לדר", הטבעוני
התמהוני שהוא גיבור
רבי-המכר "נוצות"? —
בשאלה זו התחבטו רבים
מקוראי ספרו של
חיים באר * יש המזהים
את "לדר" הספרותי עם
ישראל דוריון, ממציאו
של לחם מיוחד
ומחבר ספרים בנושא
הטבעונות *
ומה אומר המחבר:
"הסופר הוא שקרן..."

ישראל דוריון: "חספר, נוצות" גרם לכך שכל מי שמוחה עם פופרלינקאוס, כמו לדר, הוא לא-נורמלי. יצא מזה שאינשטיין לא היה נורמלי..." (צילם: קלאודיו פיימבלט)

כך: "אני מאמין שלא יעברו מאה שנה והחברה המתוקנת תספק לכל אורחיה את הצרכים המיני-מליים הדרושים לקיומם, כפי שחזה זאת פופר לינקאוס. ועם הנהגת החובה של שרות בצבא העבודה, ייעלם השרות בצבא".
ועוד: "ראוי הוא כל אדם שיקבל את חמשת המ"מים החיוניים, ואלה הם: מזון, מלבוש, מעון, מרפא, מורה".
כך כתב זאב ז'בוטינסקי חמישים שנה לפני ש,"נוצות" החזיר את פופר לינקאוס לקורא העברי. אך כל מי שמעוניין בתורתו, יוכל למצוא אותה בספריו של דוריון, האיש החשוד כלדר. ואיך מסכם את כל הפרשה חיים באר? הוא אומר רק שלוש מלים: "הסופר הוא שקרן".

שנים לנשים. יום עבודה הוא בן שבע שעות. משק המדינה יחולק לשניים — משק המינימום, שבו ייצר צבא העבודה את הדברים המתוארים לעיל, והמשק החופשי (של המדינה ושל הפרט) שיקיף את כל יתר השירותים: חינוך, דואר, תחבורה, צבא ומשטרה, וכל יתר צרכי האדם הידועים גם במשק הקאפיטליסטי. במשק המינימום הכל מסודר מראש. במשק החופשי נתון הכל ליוזמתו הפרטית של האזרח. כיוון שאנשים לא נבראו שווים, קבע פופר לינקאוס שגם העשירים, או הלומדים בבתי-הספר הגבוהים, לא ישוחררו מעבודה בצבא הי-תזונה. העשיר יכול להתרושש מחר, והלומדים יוכלו לבחור את מקצועותיהם לפי רצונם ונטיותיהם — וגם לדחות את שרותם בצבא. גם זאב ז'בוטינסקי, שאימץ בהתלהבות יהודית-רוסית את תכניתו של פופר לינקאוס, כתב

מתוך רישעות, אלא מתוך טיפשות ובורות".
הגיתוך שב,"נוצות" יצא בגלל התיאור הקריי-קטוריסטי של צבא התזונה: כצבא של אופרטה וינאית, עם המדים וההשבעות והטקסים, המלווים את גיוסו של הילד התם לצבא הזה — שאינו צבא במובן המיליטריסטי. אומר דוריון: "פופר לינקאוס מציע תכנית מינימום לקיום כל אדם בחברה האנושית. המטרה: להבטיח לכל אדם את המינימום הדרוש לקיומו: מזון, דירה, חפצים, לבוש, עזרה רפואית, וכן סכום כסף מינימלי לסיפוק צרכי תרבות. מעבר למינימום זה, יש ל אפשר לכל אדם להתפתח לפי תכונותיו ורצונותיו המיוחדים. כדי לייצר ולספק את הצרכים המיני-מליים האלה, יוקם צבא תזונה או צבא עבודה שישרתו בו כל הגברים והנשים המוכשרים לעבודה. משך השרות: שלוש-עשרה שנה לגברים ושמונה